

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
EURÓPAI UNIÓS
TÁMOGATÁSOK ELOSZTÁSA ÉS
LEHÍVÁSA**

Időszak:

2013. február

Dátum:

2013. március 22.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
Gazdaságkutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖMPOLITAIKAI TANULMÁNYOK ÉS SZAKPOLITIKAI ELEMZÉSEK

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	1
1. Monitoring	2
1.1 Az Új Széchenyi Terv forrásabszorpció adatai.....	2
1.2 Érdemi szabályozási események a vizsgálati időszakban	6
1.2 A Nemzeti Stratégiai Jelentés megállapításainak felhasználása	8
2. Elemzés - Az Európai uniós források felhasználásával kapcsolatos közvélemény-kutatás eredménye	11

Vezetői összefoglaló

Az Új Széchenyi Terv forrásabszorpciók adatai (kifizetések) januárban elmaradtak az előző hónapok értékeitől, de ennek elsődleges oka az intézményrendszer év végi/év eleji sajátos munkarendje volt. A kisebb volumenű kifizetések esetleges későbbi hatását a következő hónapok során indokolt figyelemmel követni. Az ÁROP az elmúlt fél év legalacsonyabb értékével 137 millió forintos kifizetést teljesített. A csökkenés mértéke meghaladta az év eleji munkarend által indokolt mértéket. Az OP kifizetési aránya 35,8 százalékkal a KEOP-ot követő második legalacsonyabb érték, mely az ÁROP teljes keretének igen alacsony, 51,6 százalékos szerződésekkel való lefedettsége ismeretében aggályos. A vizsgált időszakban az összes OP tekintetében 665 db projektre született támogatási döntés, mely értékkel az időszak átlaga a megelőző 12 hét átlagának kevesebb, mint felére esett vissza. Az intézményrendszeri aktivitás-csökkenés az év eleji munkarend által indokoltnál nagyobb volt.

Jogalkotói szándékkal ellentétes tartalommal jelent meg az ELI lézer kutatóközpont projekt forráskeretét módosító 1037/2013. (II. 1.) Kormány határozat. Ennek 3. pontja de jure visszavonta a projekt kiemelt projektként történő nevesítését, mely a későbbiekben problémát okozhat.

Az egyes szennyvíz-elvezetési és -tisztítási beruházások saját hatáskörben történő megvalósítása költségvetési fedezetének biztosításával kapcsolatban (1053/2013. (II. 12.) Kormány határozat) a költségvetési éveken áthúzódó fedezeti igényre, az államháztartási hiány minimalizálása érdekében javasolt finanszírozási modell kidolgozása.

Februárban közvélemény kutatás készült az Európai Unió forrásainak felhasználásával (azok hasznosságával, az intézmény- és pályázati rendszer működésével) kapcsolatos lakossági vélemény feltárása érdekében. Ennek alapján a pályázati rendszerrel kapcsolatba kerülő válaszadók 87 százalékban ítélték a pályázati rendszert kicsit vagy nagyon bonyolultnak. A megkérdezettek 60 százaléka nem tartja magát érintettnek a támogatási rendszer kihasználásában, további negyede pedig nem tudja, hogy hova fordulhat a pályázati rendszerrel, illetve uniós forrásokkal kapcsolatos segítségért/tanácsért. Fentiek következtében az uniós források elérését segítő kommunikáció hatékonyságát jelentősen növelni szükséges. A projektgazdák projekt életcikluson belüli technikai támogatása indokolt a forrásabszorpció növeléséhez, visszahulló források minimalizálásához. A 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján a potenciális pályázói kör megfelelő tájékoztatása/felkészítése a 2014-2020-as időszak sikeres forrásfelhasználásának alapfeltétele.

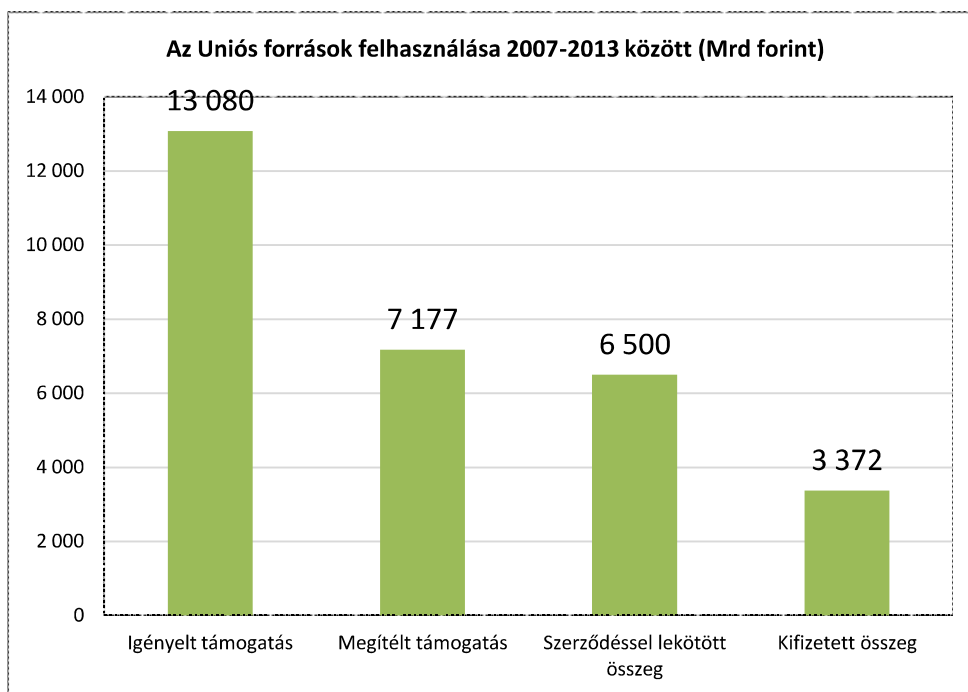
1. Monitoring

1.1 Az Új Széchenyi Terv forrásabszorpció adatai¹

Kifizetések státusza

A forrásfelhasználás tekintetében a januári időszak értékelése - a decemberhez hasonlóan - az intézményrendszer sajátos év végi és év eleji munkarendjének figyelembe vételével történhet. A támogatások kifizetése szempontjából kiemelkedő jelentőségű a Magyar Államkincstár tevékenységének szüneteltetése. A rövidebb aktív időszakból adódó kedvezőtlen statisztikai eredmények esetleges későbbi hatását a következő hónapok során indokolt értékelni.

A kifizetett támogatások összege a december végi adatokat mintegy 50,4 milliárd forinttal haladja meg. A korábbi hónapok 100 milliárd forint fölötti kifizetéseitől elmaradó értéket elsősorban a fent jelzett okok magyarázzák. A januárra tervezett 86,1 milliárd forintos kifizetés tehát 58 százalékban teljesült. A kifizetések teljes összege január végére elérte a 3 372 milliárd forintot. A teljes 2007-2013-as időszak tekintetében megítélt és kifizetett támogatások aránya január végén 46,9 százalékon állt. Bár a kifizetések év eleji elmaradása nem feltétlenül eredményezi az éves terv teljesülésének elmaradását, a havi tervtől való elmaradás halmozódása feltétlenül kerülendő.

Forrás: saját szerkesztés EMIR adatok alapján

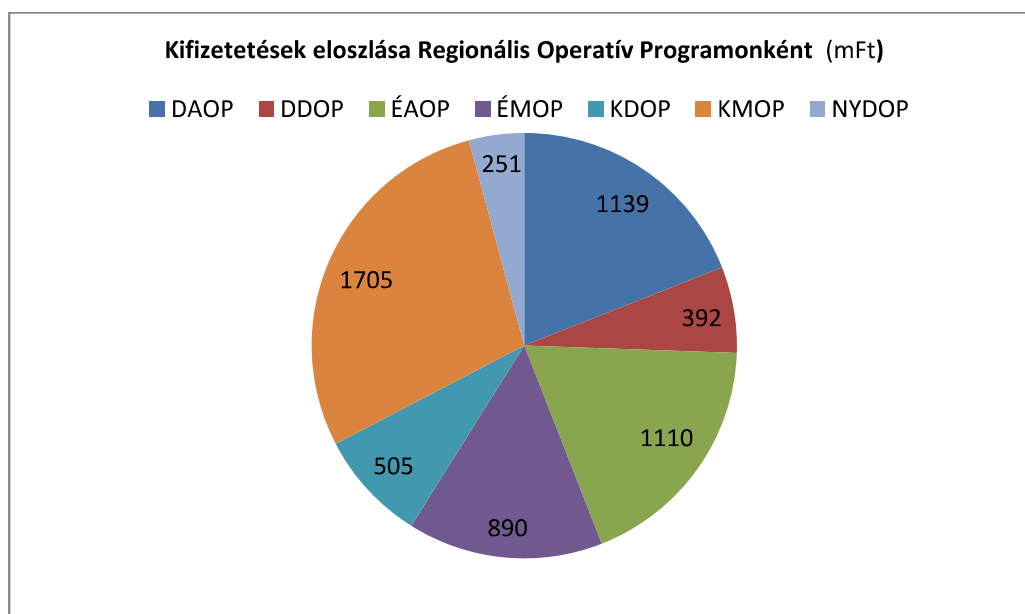
¹ A fejezet elkészítéséhez a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség Központi Monitoring Főosztálya szolgáltatott adatokat, az EMIR-ből lehvott adatok alapján

A januári heti kifizetések (eltekintve a kifizetési szünet miatt nem értékelhető első héttől) nem mutattak jelentős fluktuációt, a kifizetések volumene kiegyensúlyozott volt. A vizsgált időszakban csak a Közlekedés Operatív Program és a Környezet és Energia Operatív Program kifizetése haladta meg a 10 Mrd forintot, a többi OP jelentősen e szint alatt teljesített. A Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP) az említett OP-kat és a GOP-ot követően a negyedik legnagyobb kifizető volt 4,3 milliárd forinttal.

Az abszolút értékben jelentős havi kifizetési volumen ellenére megjegyzendő, hogy a KEOP mindössze 22,8 százalékos kifizetési aránnyal (kifizetett támogatás/teljes 7 éves OP keret) az összes OP közül a legalacsonyabb értékkel rendelkezik. A KEOP forrásai továbbá csak mintegy 75 százalékból lekötöttek hatályos támogatási szerződéssel.

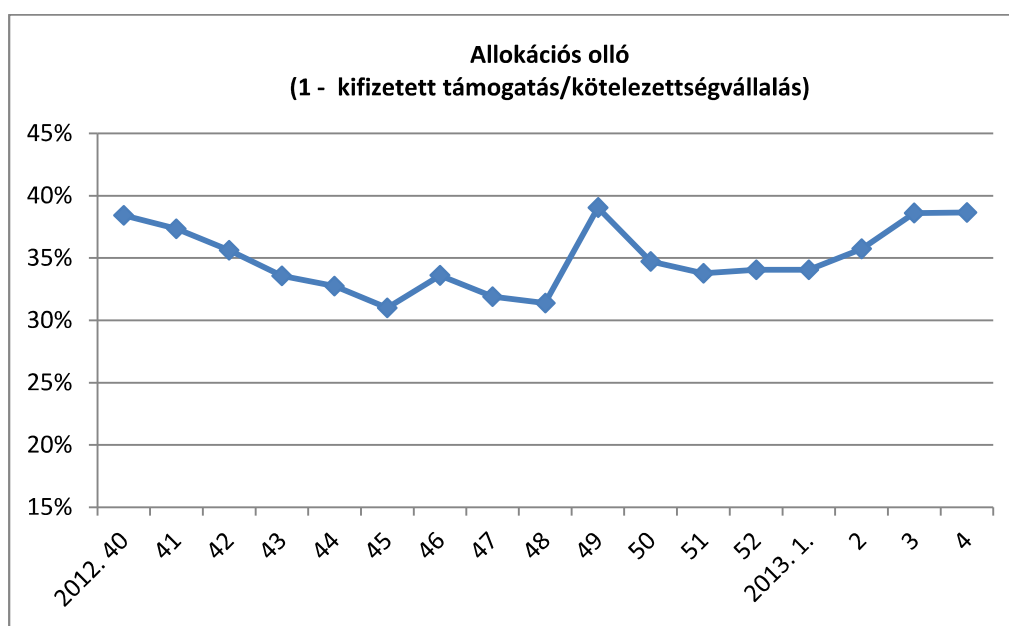
Az ÁROP az elmúlt fél év legalacsonyabb értékével, a többi OP viszonylatában is a legkisebb mértékű, 137 millió forintos kifizetést teljesített. A csökkenés mértéke meghaladta az év eleji munkarend által indokolt mértéket. Az OP kifizetési aránya 35,8 százalékkal a KEOP-ot követő második legalacsonyabb érték, mely az ÁROP teljes keretének igen alacsony, 51,6 százalékos szerződésekkel való lefedettsége ismeretében aggályos. E két mutató alapján a későbbiekben fennáll a forrásvesztés veszélye.

A támogatások kifizetésének Regionális Operatív Programok (ROP) közötti havi eloszlását az alábbi ábra szemlélteti. A több mint 1,7 milliárd forintot folyósító Közép-Magyarország Régió mellett legaktívabb a Dél-Alföld és az Észak-Alföld Régió volt.

Forrás: saját szerkesztés EMIR adatok alapján

Januárban a megítélt és kifizetett támogatások arányát jelző allokációs olló enyhe nyílása volt megfigyelhető, melyet egyaránt okozhat a decemberi jelentésünkben előrevetített NFK döntések felgyorsulása, valamint az év végi kifizetések szüneteltetése. A 2012. októberig visszatekintő diagramon látható, hogy a mutató (a 2012-es trendnek megfelelően) a november közepéig csökkent, és a mutató stagnálása, illetve romlása csak 2013 elején tapasztalható. Az elkövetkező negyedévben a mutató további javulása, azaz a kifizetések arányának javulása prognosztizálható. Megjegyzendő azonban, hogy a mutató átmeneti romlása nem tekinthető közvetlen indikátoraként a forrásabszorpció minőségének. Az olló nyílását eredményező, kötelezettségvállalással jelenleg nem terhelt fejlesztési források intenzív kihelyezését a korábban kihelyezett források jelenlegi, valamint a kihelyezendő projektciklus végén realizálódó kifizetése csak később ellensúlyozza.

Forrás: saját szerkesztés EMIR adatok alapján

Új pályázatok kiírása

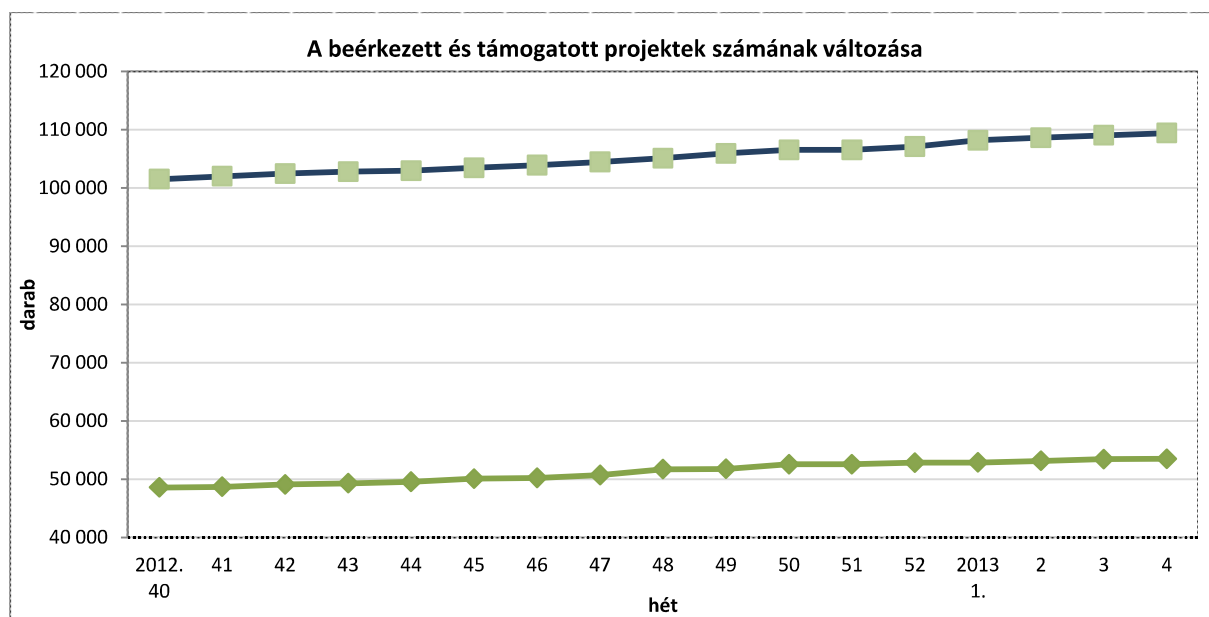
Az intézményrendszer január hónapban 143,7 milliárd forint szabad forrásra tervezett pályázati felhívásokat megjelentetni, melyből a hónap végéig 108,8 milliárd forintnyi felhívás került meghirdetésre. Ezzel a terv 75,7 százalékban teljesült. Az átlagtól a Nyugat-Dunántúl Régió (32,86 százalék), a Dél-Alföld Régió (58,6 százalék) és az Államreform Operatív Program (32,4 százalék) maradt el. 100 százalékos eredménnyel kiemelkedő teljesítményt nyújtott az Elektronikus Közigazgatás Operatív Program, a Dél-Dunántúl-, Észak-Alföld-, Észak-Magyarország- és Közép-Dunántúl Régió.

A költségvetési időszak végéhez közeledve, a forrásallokáció sajátosságainak megfelelően az év eleji havi tervszámok az időarányos résznél jelentősen nagyobb hányadot tesznek ki. A január hónapra tervezett 143,7 milliárd forint a 286,4 milliárd forintos teljes éves terv 50,1 százaléka. A januárban meghirdetett pályázatokkal már a teljes éves keret 37,9 százaléka lekötésre került.

Támogatási döntések

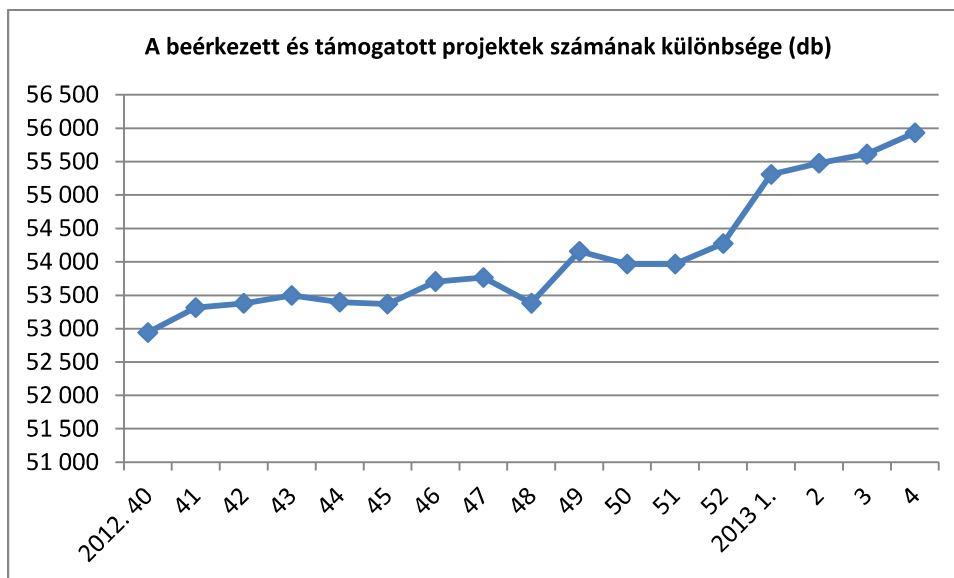
A vizsgált időszakban 665 db projektre született támogatási döntés, mely értékkel az időszak átlaga a megelőző 12 hét átlagának kevesebb, mint felére esett vissza. A csökkenés a TIOP esetében különösen jelentős: összesen 2 döntéssel – mely az elmúlt hat hónap legalacsonyabb értéke – az időszakot megelőző 12 hét átlagának 3 százalékára esett vissza a januári támogatási döntések száma.

Az alábbi ábrán látható, hogy a vizsgált időszakban folytatódott a beérkezett és a támogatott projektek száma közti különbség enyhe trendszerű növekedése.

Forrás: saját szerkesztés EMIR adatok alapján

Ennek okaként – amint azt a beérkezett és támogatott projektek számának különbségét mutató ábra is szemlélteti – a január hónapban a beérkező pályázatok dinamikájához képest lelassuló döntéshozatali intézményi aktivitás tekinthető. Ezt a december utolsó hetétől meredekebben emelkedő diagram jelzi. Ez egyúttal valószínűsíti, hogy a döntésre váró projektek számának minimalizálása érdekében az intézményrendszer munkaterhelése a február-márciusi időszakban megnőtt.

Forrás: saját szerkesztés EMIR adatok alapján

Az intézményrendszer működésének lassulása az eljárási határidőket legalább 4 héttel túllépő projektek számának több mint 300 darabos növekedésében is tapasztalható volt.

Szerződéskötés

A január hónapban megkötött támogatási szerződések 1097 darabos értéke nagyságrendileg megegyezett a decemberi értékkel, mely azonban csak közel fele az október/novemberi, kétezret meghaladó számú szerződésnek. A szerződéskötések lelassulása tehát a januári munkarend által okozott mértéket meghaladó volt, melyet az intézményrendszernek pótolnia kell. Működéséről kapott januári képet árnyalja, hogy az eljárási határidőket legalább 4 héttel túllépő projektek száma érdemben nem nőtt. A megelőző 12 hét átlagához viszonyítva a hónap legjobban teljesítő operatív programja a KEOP volt, mely a januárban megkötött 120 szerződéssel meghaladta korábbi teljesítményét. A hónap alul-teljesítője a GOP volt, mely a korábbi átlagaitól messze elmaradva mindössze 127 szerződést kötött.

1.2 Érdemi szabályozási események a vizsgálati időszakban

Tartalmi hiba és a forrásallokáció veszélye a szegedi szuperlézer projekt (ELI) kormány határozatában

A GOP-1.1.1/B konstrukció kódú [az „ELI lézer kutatóközpont megvalósítása (ELI-ALPS) nagyprojekt 1. fázis” című] projekt forráskeretének módosításáról szóló 1037/2013. (II. 1.) Kormány határozat 3. pontja visszavonta a projekt megvalósítása érdekében szükséges intézkedésekről szóló 1461/2012. (X. 26.) Korm. határozat 1. pontját.

Bár az 1037/2013. Korm. határozat egyéb pontjaiból egyértelműen következtetni lehet arra, hogy a kormány elkötelezett a projekt megvalósítása mellett, felhívjuk a figyelmet, hogy a határozat 3. pontjának szó szerinti értelmezésével (a korábbi határozat 1. pontjának

visszavonásával) a projekt kiemelt projektként történő nevesítése is megszűnt. Ez a jogalkotói szándékkal valószínűsíthetően ellentétes.

A határozat rendelkezik továbbá a projekt 2007-2013-as időszakban elszámolható költségének csökkentéséről. A felszabaduló 10 milliárd forint az előterjesztés szerint a GOP K+F prioritására kerül allokálásra. Tekintettel arra, hogy a prioritáson 2007-2013 között rendelkezésre álló 278 milliárd forintból eddig mintegy 170 milliárd forint került lekötésre², a forrásabszorpció maximalizálása érdekében a kiegészítő forrás időben történő felhasználásáról gondoskodni kell.

Kedvezően módosultak az EU Önerő Alap felhasználási szabályai

Az EU Önerő Alap (Alap) 2012. évi tapasztalatai, az NFK-nak az Alap 2013. évi költségvetését biztosító döntése, valamint a derogációs kötelezettségből adódó feladatok megvalósítása indokoltta tette az Alap felhasználási szabályainak felülvizsgálatát. A Nemzeti Fejlesztési Miniszter által elvégzett felülvizsgálat eredményeként a Kormány 42/2013. (II. 18.) rendeletével módosította az EU Önerő Alap felhasználásának részletes szabályairól szóló 285/2012. (X. 9.) Korm. rendeletet.

A módosítás érdemi eredményei az alábbiakban foglalható össze:

- a kedvezményezettek köre bővült az egyházakkal;
- adósságrendezési eljárás alatt álló önkormányzatok számára is lehetővé vált önerő-támogatás nyújtása;
- a belügyminisztérium előzetes véleményezési jogköre megszűnt, ezáltal az eljárás gyorsabbá/egyszerűbbé vált;
- lehetővé vált a derogációs kötelezettséggel érintett projektek teljes önerő-támogatási igényének odaítélése;
- lehetővé vált a kifizetési ütemezéstől 20%-ot meghaladó mértékben eltérő projektgazda szankcionálása.

A jogszabályi változásokkal kapcsolatban indokoltnak tartjuk felhívni a figyelmet, hogy:

- a hatályba lépett változásoknak – így a projektek teljes önerő igényének egy döntéssel történő támogathatóvá válásának – az előterjesztés szerint sem költségvetési, sem gazdasági/társadalmi hatásai nincsenek. Megjegyzendő azonban, hogy az egy döntéssel odaítélt teljes projekt önerőigény a rendelkezésre álló forrás korábbi kimerülését eredményezheti. Az ennek nyomán esetlegesen fellépő, később támogatásra pályázó projektek forrásigényét a költségvetésnek pótolnia kell. Költségvetési fedezethiány esetén a derogáció határidejéig meg nem valósuló projektekkel kapcsolatos szankciókra számíthat a tagállam.
- a kifizetési ütemezéstől jelentősen eltérő projektgazdák önerő-támogatási szerződéstől való elállással történő szankcionálása nem jelent valódi ösztönzőt a projektgazda számára a derogációs kötelezettséget teljesítő projekt határidőre

² forrás: http://www.nfu.hu/unios_adattar

történő megvalósítására. A szerződéstől való elállás természetesen része lehet az eljárásnak, mellyel a veszélyeztetett projektek Kormány saját hatáskörben történő megvalósítás alá kerülnek. Erről „*az Európai Unió vagy más nemzetközi szervezet felé vállalt kötelezettséggel összefüggő beruházás megvalósítása érdekében szükséges intézkedésekről szóló 170/2012. (VII. 23.) Korm. rendelet módosításáról*” hozott 30/2013. (II. 12.) Korm. rendelet rendelkezik. Bár a várható esetek száma nehezen becsülhető az intézményrendszert indokolt felkészíteni a saját hatáskörben megvalósításra kerülő projektek koordinálására.

Bár az Alap felhasználási szabályainak felülvizsgálatát előíró „*az önerő támogatás rendszerének felülvizsgálatáról a szennyvíz-elvezetési és -tisztítási beruházások vonatkozásában*” c. 1052/2013. (II. 12.) Korm. határozatban szerepelt a visszatérítendő támogatási törlesztésének vizsgálata is, a támogatási forma végül nem került törlésre. A visszatérítendő támogatás létjogosultságát véleményünk szerint a költségvetés kímélésének szándéka mellett a projektgazdák részéről mutatkozó igény, a visszatérítendő támogatás multiplikátor hatása és a 2014-2020-as időszakban e támogatási forma szélesebbkörű alkalmazására való felkészülés is alátámasztja.

Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási beruházások költségvetési fedezetének biztosítása

1053/2013. (II. 12.) sz. határozatával a Kormány az érintett miniszterek feladatául jelölte ki az egyes szennyvíz-elvezetési és -tisztítási beruházások saját hatáskörben történő megvalósításához kapcsolódó költségvetési fedezet biztosítására vonatkozó javaslat elkészítését.

Tekintettel a projektek megvalósításának időtartamából adódó, költségvetési éveken esetlegesen áthúzódó fedezeti igényre, az államháztartási hiány minimalizálása érdekében javasolt finanszírozási modell kidolgozása. Ennek keretében – amennyiben releváns – indokolt a projektek által generált bevétellel is számolni.

1.3 A Nemzeti Stratégiai Jelentés megállapításainak felhasználása

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség a vizsgálati időszakban publikálta a 2012. decemberében az Európai Bizottságnak benyújtott Nemzeti Stratégiai Jelentését. A Jelentés elkészítésére *az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről* szóló 1083/2006 EK Rendelet kötelezi a tagállamokat. Ennek célja a 2007-2013-as, negyedik uniós költségvetési ciklus eredményeinek nyomon követése. A jelentés megállapításai azonban nem csak az uniós monitoring részére tartalmaz értékes információkat, hanem annak hazai felhasználását is indokoltak tartjuk elsősorban két területen:

- a végéhez közeledő 2007-2013-as ciklus fejlesztési eredményeinek kommunikációjában;
- a 2014-2020-as időszakra való felkészülésben.

E két szempont alapján igyekeztünk csoportosítani a Jelentés legfontosabb megállapításait, illetve ahol szükségesnek láttuk megjegyzésekkel, javaslatokkal kiegészíteni azokat.

1.3.1 A 2007-2013-as időszak eredményeinek kormányzati kommunikációjában felhasználható megállapítások:

- *„A Magyarország számára 2007-2013-as ciklus során rendelkezésre álló mintegy 8200 milliárd forint támogatás eredményeként a GDP a teljes időszakra vetítve 19 ezer milliárd forinttal lesz magasabb az uniós forrásfelhasználás nélküli – feltételezett – állapothoz képest.”*
- *„A gazdasági válságra Magyarország igyekezett gyorsan és hatékonyan reagálni, felhasználva a kohéziós politika adta lehetőségeket. Többek között élt a szabályozás nyújtotta lehetőségekkel, így egyes tagállamok számára biztosított, a társfinanszírozási arány csökkentésére vonatkozó lehetőséggel”*
Ezáltal jelentősen csökkenhetett a központi költségvetést terhelése az uniós források elvesztésének kockázata nélkül.
- *„A főbb makroökonómiai mutatókon túlmutatóan a strukturális alapok forrásainak hatását egyéb célmutatók segítségével mérhetjük. Így az Európa 2020 Stratégia által meghatározott nyolc mutató közül a legtöbb esetben (Foglalkoztatás - 20-64 évesek; K+F beruházások; Megújuló energiaforrások aránya; Az iskolából kimaradók aránya; Felsőoktatási végzettséggel bírók aránya) Magyarország már 2010-2011-re érezhető előrehaladást ért el 2020-ra kitűzött céljához képest. Ugyancsak javulás tapasztalható a legtöbb környezeti és társadalmi fenntarthatóságra vonatkozó adat esetében: egyre többen érezhetik a magas színvonalú szennyvízkezelési szolgáltatások hatását, valamint egyre kevesebb gyermek él alacsony jövedelmű háztartásban.”*
- *„Az ipari területek fejlesztése tekintetében már több mint 1700 hektáron sikerült korszerű ipari parkokat és telephelyeket átadni.”*
- *„Elmondható, hogy mind a nemzetközi úthálózatba való kapcsolódás mértéke, mind a regionális szinten jelentkező térségi elérhetőség sokat javult, és jelentős időmegtakarítást sikerült elérni, mind a közút-, mind a vasútépítési és -felújítási projekteknek köszönhetően.”*
- *„A ROP-ok keretében megvalósított projekteknek köszönhetően több mint félmillió lakost sikerült megvédeni az ár-, bel- és csapadékvíz által okozott károktól.”*

- „A városrehabilitáció a ROP-ok egyik kiemelt területe. A rehabilitált településrészeken az eddigi fejlesztésekkel érintett lakosság 1,3 millió fő volt”
- „Az ESZA által finanszírozott képzésekbe több mint 1,7 millió személyt sikerült bevonni”

1.3.2 A 2014-2020-as időszakra való felkészülés során figyelembe venni javasolt megállapítások:

- „Az egy főre jutó bruttó hazai termék regionális különbségei a vizsgált időszak során jellemzően nem csökkentek. A foglalkoztatási arány tekintetében szintén jelentős különbségeket láthatunk. Budapest és a túlnyomóan vidékies területek közötti 3,7-szeres GDP- különbség volt 2010-ben.”
- Az NSRF programjai közel 100 ezer munkahely megteremtését tűzték célul 2015 végéig; a kitűzött célnak 2011 végéig nagyságrendileg az egyharmadát sikerült teljesíteni. A munkahely teremtési célok kétharmadát a gazdaságfejlesztési operatív program (GOP), míg egyharmadát a regionális operatív programok (ROP-ok) adják.
- Az ESZA által finanszírozott képzésekbe több mint 1,7 millió személyt sikerült bevonni;... a programokat sikeresen elvégző távozó (azaz bizonyítványt szerzett) személyek száma 220 ezer fő.”
A programok tervezése során kiemelt figyelmet kell fordítani a képzéseket elvégzők arányának növelésére. A Jelentésben szereplő 12 százalékos bizonyítvány-szerzési arány a felhasznált források igen mérsékelt hasznosulására utalnak”
- „Az Európa 2020 Stratégia megteremtette a források uniós prioritások mentén történő koncentrálásának alapvetéseit. Magyarország országspecifikus célkitűzéseinek hasonló, stratégiaileg alátámasztott figyelembevétele nagyban segítené, hogy a következő költségvetési ciklusban rendelkezésre álló források a leghatékonyabban kerüljenek felhasználásra.”
Az Operatív Programok tervezést megelőzően már nincs mód a helyenként hiányzó stratégiai tervek elkészítésére, illetve azok megállapításainak figyelembe vételére. Ezt a hiányosságot részben pótolhatja az OP-k iteratív, ágazatok közti együttműködést feltételező tervezéséből adódó sinergiák érvényesülése.
- „A ciklus során a program előrehaladásának megítélésére számos értékelést hajtottak végre, melyek megállapításai kiemelt jelentőséggel bírtak az intézményrendszer döntéshozói számára a végrehajtási gyakorlat korrekciója, illetve továbbfejlesztése szempontjából. Az értékelések eredményeinek pozitív tapasztalata alapján a jövőben is érdemes az előzetes, a közbeni és az utólagos értékelések számának növelése, valamint hasznosulásuk biztosítása. Az értékelések gyakorlati használhatóságának növelése, illetve az ezeken alapuló tényalapú (evidence-based) döntéshozatal tovább segítheti az alapok felhasználásának hatékonyságát.”

2. Elemzés - Az Európai uniós források felhasználásával kapcsolatos közvélemény-kutatás eredménye

A Századvég Konzorcium telefonos kérdőíves közvélemény-kutatást végzett 2013. február 12-16. között, amelynek során 1018 véletlenszerűen kiválasztott felnőtt korú személyt kérdezett meg CATI módszerrel³. A közvélemény kutatás célja az Európai Uniós források felhasználásával (azok hasznosságával, az intézmény- és pályázati rendszer működésével) kapcsolatos lakossági vélemény feltárása volt. A kutatás eredményeinek segítségével célzottabban segíthető elő a forrásfelhasználás hatékonyságának növelése, ill. valósítható meg a kormányzati kommunikáció támogatása.

A közvélemény-kutatás főbb következtetései:

A lakosság közel harmada hasznosnak ítéli az Európai Uniós támogatással megvalósuló beruházásokat. Egy korábbi (2012. novemberi) felméréshez képest a pozitív véleményt megfogalmazók arányának növekedése közel négyszerese a negatív véleményt megfogalmazókénak. Ez jelezheti a kapcsolódó kormányzati kommunikációs kampány hatását is.

A teljes lakosság 64,3 százaléka bonyolultnak ítéli meg az uniós pályázatok elkészítését. **A pályázati rendszerrel közvetlen, vagy közvetett kapcsolatba kerülő válaszadók** még ennél is nagyobb arányban, **87 százalékban** válaszoltak úgy, hogy a **pályázati rendszer kicsit vagy nagyon bonyolult**.

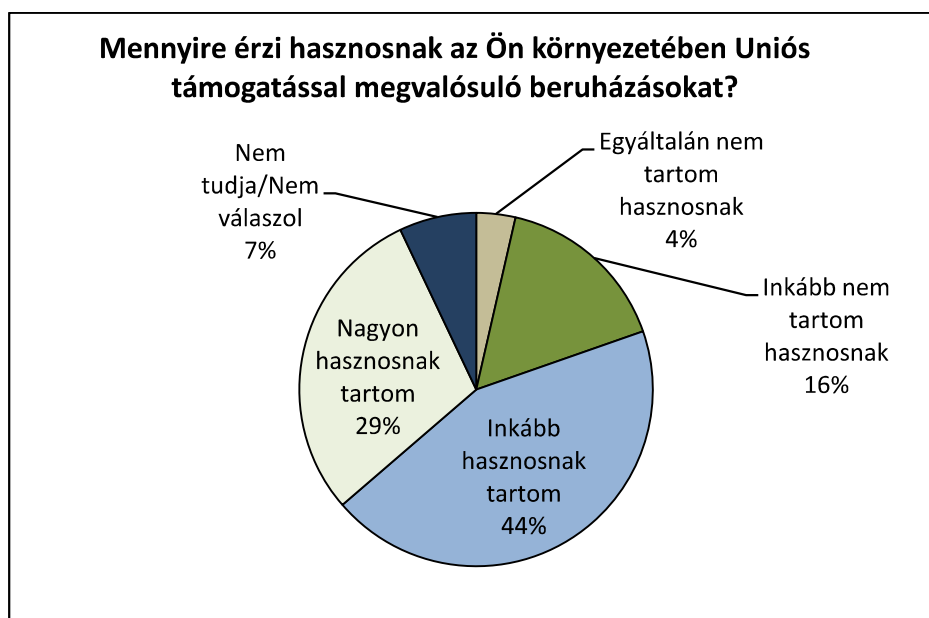
A megkérdezettek 60 százaléka nem tartja magát érintettnek a támogatási rendszer kihasználásában, további negyede pedig nem tudja, hogy hova fordulhat a pályázati rendszerrel, illetve uniós forrásokkal kapcsolatos **segítségért/tanácsért, melyet** azonban hasznosnak tartana. Ez utóbbi kétszerese a megfelelő információval rendelkezők arányának, és igen jelentős átfedést mutat a potenciális pályázók körével. Kiemelt figyelemre méltó, hogy a pályázatot korábban beadott, (vagy ilyen személlyel közvetlen kapcsolatban állóknak) csak közel fele tudja, hogy hol igényelhet segítséget, további 34 százalékuk nem tudja, de igényelné az információt. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak 80 százaléka, a munkanélküliek 74,2 százaléka nem tudja hogy hol kaphat segítséget, ha ötletei megvalósításához állami, vagy uniós támogatást szeretne kapni.

³ Az elemzésben közölt adatok legfeljebb plusz-mínusz 3,2 százalékponttal térhetnek el a mintavételből fakadóan attól az eredménytől, amit az ország összes felnőtt lakosának megkérdezése eredményezett volna.

Javaslatok:

- Az uniós források elérését segítő **kommunikáció hatékonyságát jelentősen növelni szükséges**. A potenciális pályázói kör érdemi tájékoztatása indokolt a projektjavaslatok előkészítéséhez igénybe vehető intézményrendszeri segítségnyújtási lehetőségekről;
- A **projektgazdák** projekt életcikluson belüli **technikai támogatása indokolt** a forrásabszorpció növeléséhez, visszahulló források⁴ minimalizálásához;
- A 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján a **potenciális pályázói kör megfelelő tájékoztatása/felkészítése a 2014-2020-as időszak** sikeres forrásfelhasználásának alapfeltétele.

A lakosság véleménye az Uniós támogatással megvalósuló beruházásokról

Forrás: saját szerkesztés Századvég közvéleménykutatás alapján

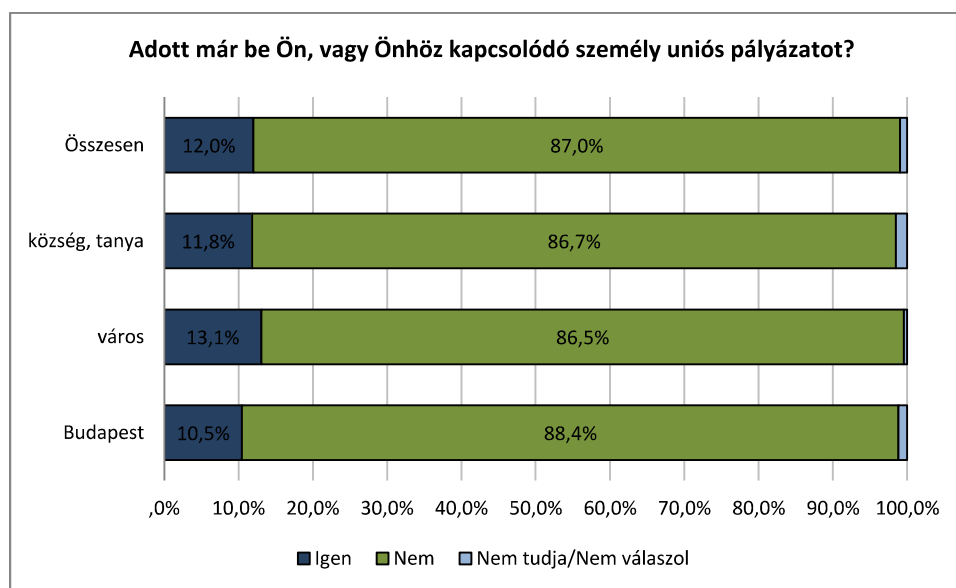
A teljes lakosságra reprezentatív vizsgálat alapján elmondható, hogy a lakosság közel harmada kifejezetten hasznosnak, 44 százaléka pedig inkább hasznosnak tartja az Európai Uniós támogatással megvalósuló hazai beruházásokat. A megkérdezettek 20 százaléka negatívan ítéli meg az fejlesztések hasznosságát. A 2012 novemberében azonos témában végzett közvélemény-kutatás eredményeihez képest⁵ 10 százalékkal csökkent a véleményt meg nem fogalmazók/választ nem adók aránya. Az adatok alapján 2 százalékponttal

⁴ A hivatkozott közvélemény kutatást 2012 novemberében végeztük, a jelenlegi lekérdezéssel egyező módszerrel.

növekedett a negatív véleményt megfogalmazók aránya, melyet azonban jelentősen felülmúlt a **8 százalékkal növekvő pozitív álláspontot** képviselők aránya.

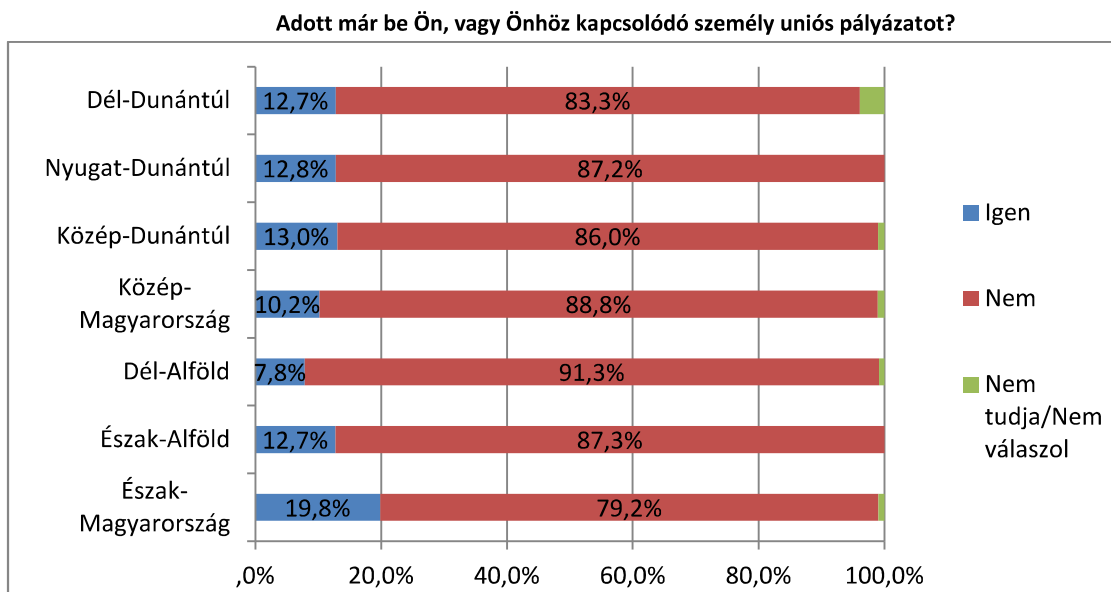
A lakosság pályázói aktivitása

A közvélemény-kutatás eredményei szerint a lakosság 87 százalékának nincs kapcsolata az Uniós pályázatok rendszerével, azaz pályázatot a megkérdezett (vagy vele közvetlen kapcsolatban álló személy) nem adott be.

Forrás: saját szerkesztés Századvég közvéleménykutatás alapján

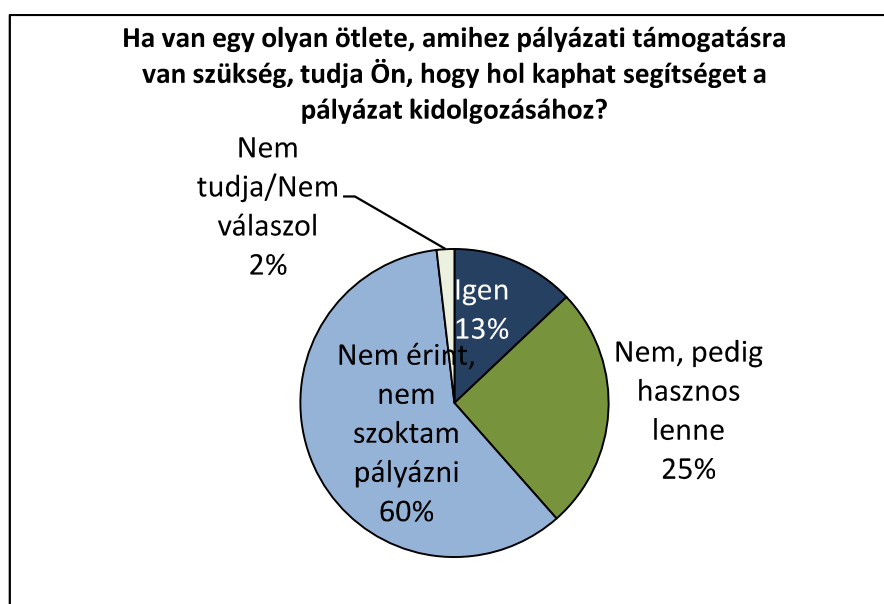
Településtípus szerinti megosztásban nincs érdemi eltérés a pályázói aktivitásban. A községi/tanyai lakosok és a városi lakosok között mindössze 1,3 százalék különbség tapasztalható. 10,5 százalékos aránnyal legkevésbé Budapest lakossága érintett az Uniós pályázatokban. Egyetlen településtípusban sem haladja meg ugyanakkor az érintettek aránya a 13,1 százalékot. Területi alapon továbbra sem jelenthető ki, hogy az uniós források felhasználás érdekében sikerült a potenciális projektgazdákat mozgósítani, hiszen az arányok hasonlóak voltak a novemberi felmérés eredményéhez.

Forrás: saját szerkesztés Századvég közvéleménykutatás alapján

A pályázói aktivitás tekintetében érdemi eltérés van a régiók szélsőértékei között. A legaktívabbnak tekinthető Észak-Magyarország Régió 19,8 százalékos adatával szemben Dél-Alföldön a válaszadók mindössze 7,8 százaléka jelezte, hogy ő vagy a környezetében valaki már adott be pályázatot.

A pályázatok kidolgozásához/forrásokhoz való hozzáféréshez igénybe vehető intézményrendszeri támogatás ismerete

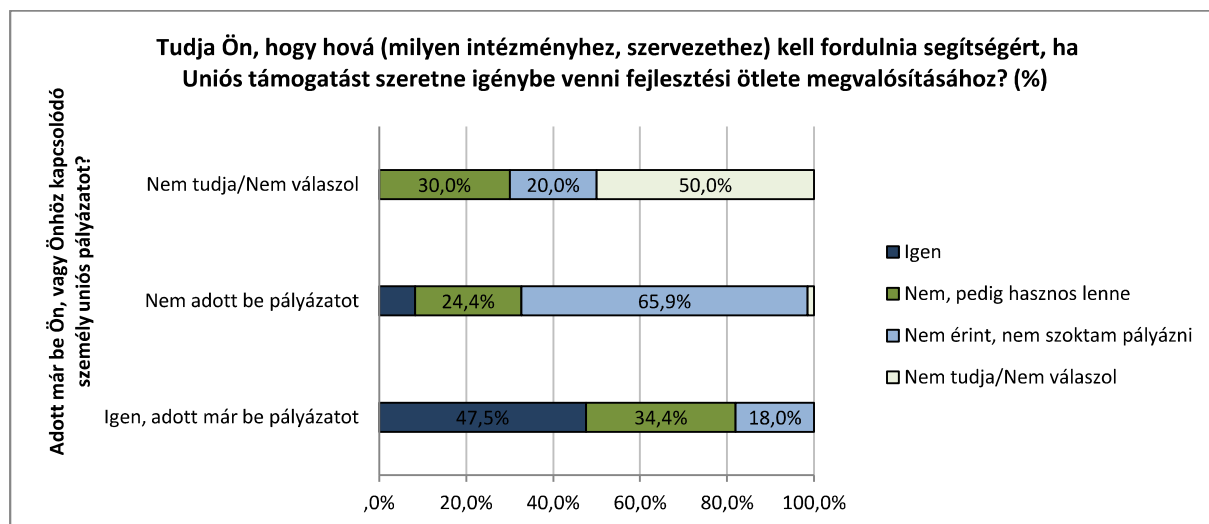

Forrás: saját szerkesztés Századvég közvéleménykutatás alapján

A teljes válaszadói kört vizsgálva látható, hogy **60 százaléka** az uniós források felhasználása szempontjából „nem érintettként” definiálta magát. Ez nem csak az elmúlt időszakra vonatkozóan hordoz információt, hanem előre vetíti a jövőbeni pályázói aktivitásra való hajlamot is. A korábbi pályázati tevékenységtől függetlenül a jövőben pályázat benyújtását tervező/attól nem elzárkózó válaszadó vélhetően tájékozódott volna legalább az elérhető információforrásokról. **A 2014-2020-as időszak forrásabszorpcióját elősegítő kormányzati kommunikációnak fókuszálnia kell e jelentős passzív népeiségre.**

A megkérdezettek negyede nyilatkozta továbbá, hogy nem tudja, pedig hasznos lenne számára, ha információval rendelkezne a pályázati ötlete megvalósításához igénylehető segítség elérhetőségéről. Figyelemre méltó, hogy ez az arány duplája a teljes válaszadói körben kellő informáltságot képviselő válaszadók – meglehetősen alacsony – 13 százalékos arányának. A válasz tartalma alapján feltételezhető, hogy ez a 25 százalékos népesség tekinthető a könnyen mobilizálható, potenciális pályázónak. Legkönnyebben az ő, valamint a 60 százalékat képviselő másik csoport információigényeinek kielégítése a Széchenyi Programiroda által kialakított hálózat közreműködésével jelentősen elősegíthető lenne.

A pályázatok kidolgozásához/forrásokhoz való hozzáféréshez igénybe vehető intézményrendszeri támogatás ismerete a pályázói aktivitás szerint

Forrás: saját szerkesztés Századvég közvéleménykutatás alapján

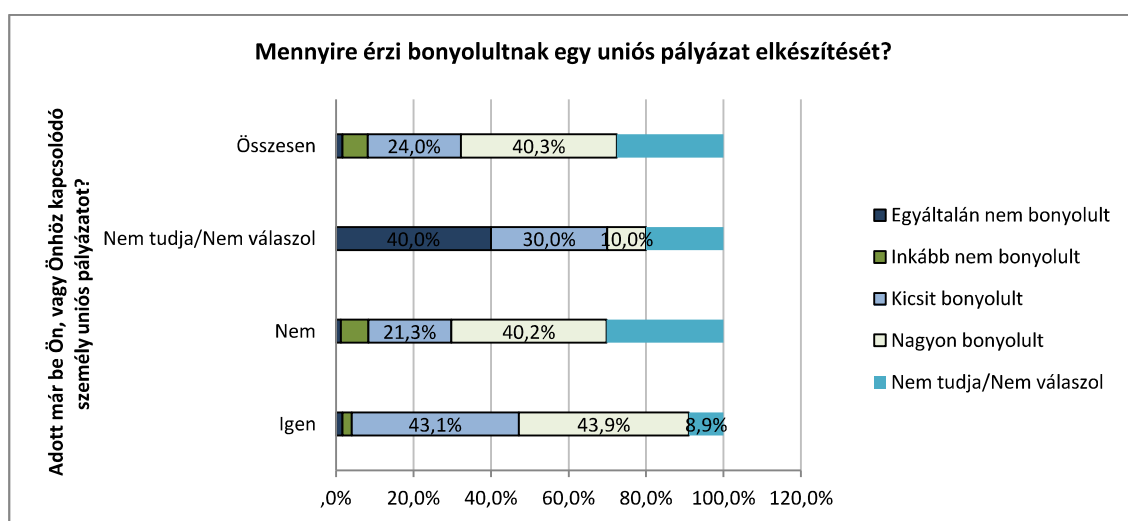
A korábban pályázati aktivitást mutató válaszadókra vonatkozó, fenti diagramból leolvasható mindhárom adat figyelemre méltó. A korábbi pályázóknak csak kevesebb, mint fele (47,5 százaléka) ismeri az igénybe vehető információ/segítség elérhetőségét.

További 34,4 százalékuk nem tudja a forrást, de igényelné az intézményrendszer közreműködését. Ez utóbbi csoport támogatásával valószínűsíthetően csökkenthető lenne a támogatást nyert, de meg nem valósuló projektek száma, egyúttal a visszahulló források nagysága. További vizsgálatot érdemel a korábbi pályázók körében 18 százalékban megjelölt „nem érintett” válaszok oka, mely utalhat a kedvezőtlen pályázói tapasztalatokra is.

24,4 százalékos aránnyal az intézményrendszeri támogatást igénylők válasza megerősíti korábbi megállapításunkat, miszerint az eddig nem pályázók körében jelentős potenciális pályázati aktivitás, mozgósítható erőforrás rejlik. A jelenlegi időszakban ugyan egyre inkább a már támogatást nyert projektek megvalósításával kapcsolatos segítségnyújtás (kifizetési kérelmek benyújtása, projektek határidőre történő lezárása) válik hangsúlyossá, azonban a potenciális pályázói kör bővítésével már most meg kell kezdeni a felkészülést a 2014-2020-as időszakra.

A pályázás bonyolultságának megítélése

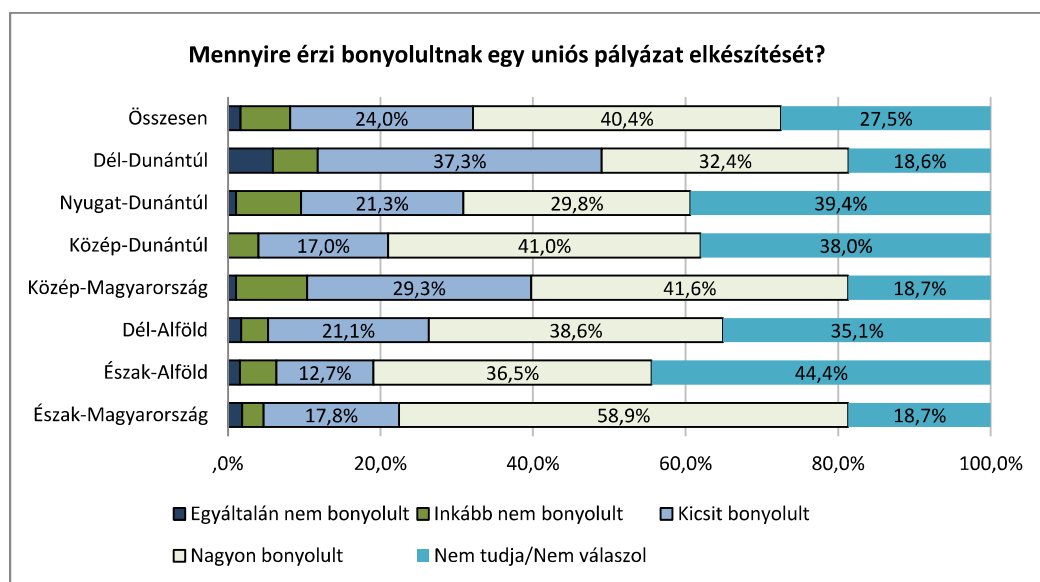
A rendelkezésre álló fejlesztési források felhasználása szempontjából érdemi tényező a potenciális pályázói kör információhoz jutása mellett az érintettek pályázati rendszer bonyolultságával kapcsolatos véleménye. A közvélemény-kutatás eredményei alapján elmondható, hogy a **teljes válaszadói kör 64,3 százaléka szerint a pályázatok elkészítése bonyolult**. Ebből 40,4 százalék „nagyon bonyolult”, illetve 24 százalék „inkább bonyolult” válasz érkezett. Ezzel szemben mindösszesen 8 százalék nyilatkozta, hogy „egyáltalán” vagy „inkább nem bonyolult” egy pályázat elkészítése. A pályázás bonyolultságának megítélésében nincs érdemi különbség a válaszadók képzettsége, valamint életkora tekintetében.

Forrás: saját szerkesztés Századvég közvéleménykutatás alapján

Különösen figyelemre méltó azonban a pályázat elkészítését bonyolultnak tartók 87 százalékos aránya a pályázatot korábban már beadottak (vagy ilyen személlyel kapcsolatban állók) körében. Ebből 43,1 százalék ítéli meg „nagyon bonyolultnak” és 43,9 százalék „inkább bonyolultnak” a kérdést és mindössze 4,1 százalék szerint „egyáltalán nem bonyolult” vagy „inkább nem bonyolult”.

A pályázat beadásban még közvetve sem érintett – tehát ezirányú tapasztalattal nem rendelkező – válaszadók potenciális pályázói attitűdjére lehet következtetni abból, hogy 61,5 százalékuk bonyolultnak tartja a pályázást. Ezen válaszadói kör megfelelő kommunikációval való elérése a 2014-2020-as időszakra való felkészülés keretében kiemelt feladat.

Forrás: saját szerkesztés Századvég közvéleménykutatás alapján

A pályázás bonyolultságának megítélésében jelentős különbségek mutathatók ki az egyes régiók között. 76,7 százalékos értékkel leginkább bonyolultnak az Észak-magyarországi Régió lakossága tartja a pályázatok elkészítését. Az eredmény a régió korábban bemutatott kiemelkedő pályázói aktivitását, valamint a regionális átlagnál kedvezőbb, válaszolni nem tudók arányát figyelembe véve értékelendő. **Az válaszadók bonyolultságra vonatkozó átlagosan 64,4 százalékos válasza is jelzi, hogy az intézményrendszer fokozottabb közreműködésére van szükség a pályázók támogatása terén.**